

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยประสบกับปัญหาสุขภาพเสฟติดที่จัดว่ารุนแรงกว่าประเทศใด ๆ ในเอเชียอาคเนย์ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีพื้นที่บางส่วนของภาคเหนือติดต่อกับบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสฟติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก รวมทั้งมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกที่สุดในภูมิภาคนี้ ทำให้ประเทศไทยเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสฟติดไปสู่ประเทศต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เอื้ออำนวยให้การแพร่ระบาดของยาเสฟติดเป็นไปอย่างกว้างขวาง การใช้สารเสฟติดในประเทศไทยได้ปรากฏมานานแล้ว ที่รู้จักกันแพร่หลาย คือ ฝิ่น และกัญชา ซึ่งนิยมใช้กันในวงจำกัดเฉพาะคนบางกลุ่ม นอกโรงเรียน ต่อมาหลังจากการประกาศเลิกสูบฝิ่น และให้ฝิ่นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ทั้งฝิ่นและกัญชา จึงกลับมาเป็นปัญหาของสังคมขึ้น ในปี พ.ศ. 2506 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2539ก : 1) มีการสำรวจ พบว่า สารเสฟติดประเภทฝิ่นและเฮโรอีน มีแนวโน้มจะระบาดในกลุ่มเยาวชนอายุ น้อยและเข้าสู่กลุ่มมัธยม ในปี พ.ศ. 2518 พบว่า ภาพรวมของประเทศไทยมีปัญหาสารเสฟติด กลับทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะเฮโรอีน มอร์ฟีน และฝิ่น มีแนวโน้มจะระบาดเข้าสู่เยาวชน ทุกกลุ่ม จึงได้มีการแต่งตั้งกรรมการอำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสฟติดในสถานศึกษา เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 และได้แก้ไขปรับปรุงแบบและการทำงานของคณะกรรมการตาม ลำดับ

วีระ ไชยศรีสุข (2539 : 158) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันยาเสฟติดเป็นปัญหาทางสุขภาพจิต ที่สำคัญของประเทศไทยและอีกหลายประเทศทั่วโลก วัยรุ่นจำนวนมากตกเป็นทาสของยาเสฟติด ในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่สารระเหยประเภททินเนอร์ จนกระทั่งถึงเฮโรอีน ซึ่งถือว่ามีฤทธิ์ร้ายแรงที่สุดทำลายสุขภาพที่สุด และราคาแพงที่สุด จึงมีผู้ลักลอบผลิต ลักลอบค้าเฮโรอีน ผู้ติดยาเสฟติดจึง เป็นผู้สร้างปัญหาให้แก่ตนเองและแก่สังคม รัฐบาลใช้เงินงบประมาณปีละมาก ๆ ในการป้องกัน ปราบปราม แก้ไขและรักษาผู้ติดยาเสฟติด นอกจากนี้ผู้ติดยาเสฟติดยังทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา

อัมพร โอตระกูล (2540 : 125) ได้กล่าวไว้ว่า ในช่วง 25 ปีที่ผ่านมาปัญหาสุขภาพเสฟติดให้ โทษในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากในอดีตยาเสฟติดให้โทษที่คนเสฟคือ ฝิ่น และ ผู้ติดยาเสฟติดส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ในปัจจุบันผู้ติดยาเสฟติด เปลี่ยนมาเป็นติดยาเสฟติดอื่น ๆ มากมายหลายชนิดและผู้ติดยาเสฟติดมีทุกกลุ่มอายุ แต่พบมากที่สุดในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นอายุ 16-25 ปี สารเสฟติดที่แพร่ระบาดในหมู่วัยรุ่นและเยาวชนส่วนใหญ่ คือ ยาบ้าและเฮโรอีน รองลงมา

คือ สารระเหยและกัญชา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 1-4) ได้อ้างถึงการสำรวจของ สถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute หรือ TDRI) สำรวจผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2536 ได้ประมาณไว้ว่าจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยมีทั้งสิ้น จำนวน 1,267,590 คน คือประมาณ 21.73% ของประชากร จำนวน 1,000 คน หรือร้อยละ 2.17 ของประชากรทั้งหมดในบรรดาผู้ติดยาเสพติดจำนวนนี้เป็นเยาวชนในสถานศึกษา จำนวน 71,666 คน หรือประมาณ 5.66% ชนิดของยาเสพติดที่ TDRI ทำการสำรวจในครั้งนี้มี 5 ชนิด คือ เฮโรอีน ฟีน กัญชา ยาม้า (ยาบ้า) และสารระเหย ยาเสพติดที่มีปัญหามีผู้เสพมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ สารระเหย กัญชา ยาบ้า เฮโรอีน และฟีน สารระเหยมีผู้เสพติดในภาคอีสานมากที่สุด เฮโรอีนกับยาบ้าเสพติดกันมากในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง ส่วนกัญชาใช้ในภาคเหนือและภาคใต้มากที่สุด จากรายงานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2533 พบว่า สภาพการใช้สารเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา ครอบคลุมการใช้สารเสพติดรวม 9 ชนิด คือ บุหรี่ เหล้า ยานอนหลับ และมอร์ฟีน ถึงแม้ว่าการลดปริมาณยาเสพติด และลดความต้องการยาเสพติดจะประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง แต่โดยภาพรวมดูเหมือนปัญหายาเสพติดกลับขยายความรุนแรงขึ้น พฤติกรรมการผลิต การลักลอบค้าและการใช้สารเสพติดในรูปแบบแปลก ๆ ในสถานศึกษาปรากฏให้เห็นอยู่บ่อย ๆ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าปัญหายาเสพติดคงมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง การค้นพบแนวโน้มลดลงของการใช้สารเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่ง เป็นเพียงเครื่องชี้ให้เห็นแนวโน้มการเพิ่มของการใช้สารเสพติดชนิดอื่น ๆ หรืออาจเป็นสัญญาณบ่งถึงการที่จะเกิดระลอกของสารเสพติดชนิดใหม่ขึ้นมาแทนที่เท่านั้นเอง ยาเสพติดชนิดหนึ่งที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มของการขยายตัวอย่างกว้างขวาง คือ ยาบ้า นับวันจะมีแต่การขยายตัวมากขึ้นในทุกภาคของประเทศไทย รวมทั้งขยายฐานกลุ่มประชากรที่เสพยาบ้าจากประชากรแรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง กลุ่มแรงงานภาคเกษตรกรรมไปสู่กลุ่มเยาวชนวัยรุ่นทั้งในและนอกสถานศึกษา

ในอนาคตสภาพปัญหาของยาเสพติดจะมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งชนิดของยาเสพติด และกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดจะมีหลากหลาย และแนวโน้มผู้ใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่จะกลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดมากกว่าหนึ่งชนิดซึ่งยากต่อการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟู นอกจากวงจรการผลิต การค้าและฤทธิ์ของยาเสพติดเองแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ก็เป็นปัจจัยสำคัญ ที่เกื้อกูลต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว โดยขาดการเตรียมพร้อมที่ดีทำให้เกิดปัญหาด้านแรงงาน และปัญหาการค้าแรงงาน ซึ่งมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานบางรายต้องอาศัยยาบ้าเป็น

เครื่องช่วยในการดำรงชีพ ความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่โรงเรียนต้องตอบสนองต่อนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เปลี่ยนไป ครูมีความผูกพันรั้งกับวิชาที่สอนมากกว่าจะสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียน สถาบันครอบครัว และโรงเรียนจึงอ่อนแอไม่สามารถเป็นที่พึ่งของเยาวชนได้อย่างแต่ก่อน

ประเทศไทยได้พยายามแก้ไขปัญหาสาเหตุต่อเนื่องตลอดมา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายหลักและแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ การลดปริมาณการเสพ โดยใช้มาตรการในการปราบปราม การปลูกพืชอื่นทดแทนพืชเสพติด และการลดความต้องการใช้สารเสพติด โดยใช้มาตรการป้องกัน การบำบัดรักษาและนำมามาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการปราบปราม ปรับปรุง พัฒนางค์กรระบบการบริหาร และบุคลากร ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศ

การป้องกันยาเสพติดยังคงอาศัยยุทธศาสตร์การลดอุปสงค์ควบคู่ไปกับอุปทานเช่นเดิม ได้มีมาตรการพัฒนาความมั่นคงทางสังคม ดังในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (2539 : 60) ให้ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย และให้ความสำคัญพิเศษกับกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนใช้สื่อสาธารณะทุกรูปแบบ ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาด้วยการใช้รูปแบบผสมผสานการดำเนินงาน และผสมความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เน้นการพัฒนากระบวนการ หลักสูตร ผู้สอน และวิธีการในการเรียนการสอนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และจากคำแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ณ วันที่ 26 กรกฎาคม 2538 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 5-7) รัฐบาลมองเห็นว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องกำกับดูแลให้มีการแก้ไขอย่างจริงจังจำเป็นต้องเร่งรัด ปราบปรามการผลิต และการค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด

รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย แนวคิด และทิศทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ ส่งเสริมบทบาทของสถาบันในสังคมให้ตระหนักถึงปัญหา และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประสานและผนึกกำลังระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างความเข้มแข็ง และความต่อเนื่องในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และข้อตกลงความร่วมมือโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E. ประเทศไทย) เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และสำนักงานตำรวจแห่งชาติระดับปฏิบัติการ การลงนามในข้อตกลงแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะปลูกฝัง

ความรู้ทัศนคติและทักษะที่จำเป็นแก่เด็ก เพื่อให้สามารถต่อต้านแรงกดดันที่จะทำให้เด็กหันไปทดลองใช้ยาเสพติด สุรา หรือเข้าไปมีส่วนร่วม กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการโครงการโรงเรียนสีขาว ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการโรงเรียนสีขาวมีประโยชน์ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด และอบายมุขในสถานศึกษาอย่างได้ผล

กรมสามัญศึกษา (2539 : 29-36) ได้รายงานเกี่ยวกับนักเรียนที่ใช้ยาเสพติดในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทุกจังหวัดและทุกเขตการศึกษา มีนักเรียนใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ทั้งที่รุนแรงและไม่รุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2539 : 2) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษามีแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดมากขึ้น และยาเสพติดได้แพร่ระบาดในหมู่นักเรียนในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ข้อมูลนักเรียน นักศึกษาที่ใช้ยาเสพติดจาก ทั่วประเทศส่วนมากมีอายุในช่วง 15-19 ปี รองลงมาคือช่วงอายุ 20-24 ปี และระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ติดยาเสพติดนั้นจะอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษามากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงปี 2536-2537 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2539 : 2) พบว่า นักเรียน นักศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ส่วนมากอยู่ในระดับอาชีวศึกษา รองลงมาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนสำนักงานเลขาธิการศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ. 2543 : 1) ได้ทำการสำรวจปี 2541 พบว่า มีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดจำนวน 15,028 คน เป็นผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดและคดีสารระเหย จำนวน 9,961 คน คิดเป็นร้อยละ 66 จากแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรมราชทัณฑ์ที่นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2542 จำนวนผู้ต้องขัง จำนวน 168,722 คน เป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติด จำนวน 95,000 คน คิดเป็นร้อยละ 53 โดยในปี 2542 หน่วยงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย และประเทศพม่าได้จับกุมยาบ้ารวมกันประมาณ 70 ล้านเม็ด ซึ่งเป็นปริมาณที่สูงที่สุดแต่อย่างใดก็ตามผลการจับกุม ดังกล่าวไม่สามารถกระทบกระเทือนระบบอุปทานยาบ้าได้

กรมสามัญศึกษา (2542 : 1) ได้กำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงานป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้องสามารถลงมือปฏิบัติได้อย่างประสานสอดคล้องในแนวทางเดียวกัน โดยมุ่งหวังให้ดำเนินการอย่างจริงจังและเกิดผลรวดเร็ว กรมสามัญศึกษาจึงมีหนังสือสั่งการด่วนที่สุด ที่ ศษ 0806/25676 ลงวันที่ 1 กันยายน 2538 กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการอย่างเป็นทางการเอาใจใส่เป็นพิเศษทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และทุกคนในโรงเรียนมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม และกรมสามัญศึกษาได้ออกคำสั่งที่ 1305/2542 สังกัด ณ วันที่ 18 สิงหาคม 2542 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งกรมสามัญศึกษาระหนักถึงภาวะวิกฤติ

ของสังคมไทยด้านการแพร่ระบาดของสารเสพติด โดยเฉพาะยาบ้าในกลุ่มเยาวชนอายุ 13-18 ปี ในสถานศึกษา ซึ่งทวีความรุนแรงเป็นลำดับจนยากแก่การแก้ไขที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการ และเพิ่มมิติให้ครอบคลุมผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายแก้ไขปัญหาดังข้างต้น กรมสามัญศึกษาจึงแต่งตั้งคณะทำงานโครงการพัฒนาระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จะเห็นว่าทุกฝ่ายพยายามที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา แต่ผลการดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งเท่านั้น ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศไทย สังคมเมืองมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุนิยม บทบาทของบุคลากรและสถาบันภายในสังคมที่เคยเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ตลอดจนวินัยที่ศิกษามแก่เด็กและเยาวชนของชาติเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจนถูกทำลายจากคลื่นวัฒนธรรมแปลกปลอมอย่างรุนแรงและต่อเนื่องมาตลอด ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่เผชิญหน้าสังคมในปัจจุบัน การแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่นักเรียนนักศึกษามาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บุหรี่ สุรา เบียร์ เฮโรอีน ผีน กัญชา สารระเหย ยาไอ ยาบ้า ซึ่งเข้ามาในสังคมเมืองและสังคมชนบทมากขึ้น และถือว่านักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เนื่องจากกลุ่มนักเรียนสามารถแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 4) ได้สำรวจสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ณ วันที่ 30 กันยายน 2542 พบว่า จำนวนนักเรียนนักศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 1,109,119 คน เกี่ยวข้องกับสารเสพติด จำนวน 6,984 คน คิดเป็นร้อยละ 0.63 และได้ทำการสำรวจอีกครั้ง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 4) วันที่ 30 มีนาคม 2543 พบว่า มีนักเรียนนักศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวนที่สำรวจ 818,978 คน ใช้สารเสพติดในสถานศึกษา จำนวน 12,366 คน คิดเป็นร้อยละ 1.51 จากรายงานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2542 : 37-40) พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่เป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ระบุเป็นพื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติดรุนแรง พ.ศ. 2542 คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะดำเนินการอย่างเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องต่อปัญหายาเสพติดเพียงใด จำนวนผู้ติดยาเสพติดในโรงเรียนกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากข้อมูลที่กล่าวมา

ข้างต้นเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้กำหนดนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในสถานศึกษาไว้อย่างดี สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ที่เข้ามาในสถานศึกษาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นักเรียนมีโอกาสติดยาเสพติดมากขึ้นนั้น สาเหตุสำคัญน่าจะมาจากความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียน กับกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียน

เนื่องจากเจตคติ (สาริณี พงษ์เจริญไทย. 2534 : 23) เป็นความรู้สึกรู้สึก ความคิดเห็น หรือ ความนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใด สิ่งเร้าหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมของบุคคลทั้งแง่บวกและแง่ลบ ดังนั้น ถ้าผู้บริหารมีความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกรู้สึก ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ ก็จะมี ความสัมพันธ์ต่อการนำกระบวนการบริหารไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดใน โรงเรียน เพราะกระบวนการบริหาร (สมยศ นาวิการ. 2522 : 1) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534 : 39) ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหารจะเป็นแนวทาง เทคนิควิธี หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติ ภารกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพิมล เขียวไพสิฐ (2526 : 114-119) ที่พบว่า ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน การใช้อำนาจบังคับบัญชา การตัดสินใจ สั่งการ การติดต่อสื่อสาร และการประเมินผล และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างเจตคติของ เอกถักษณ์ สุวรรณ (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนเจตคติกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กัน และ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายพิน สะอาดเอี่ยม (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าเจตคติต่อวิชา พระพุทธศาสนาของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระ พุทธศาสนา ในทางบวก ตลอดจนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรัญญา นามแก้ว (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้สึก และด้านพฤติกรรมการ ปฏิบัติ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบว่ามีผลงานวิจัยใดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ ระหว่างเจตคติกับกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาแต่อย่างใด จึงส่งผลให้ผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นที่ต้อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด

ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อจะได้นำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการเสริมสร้างเจตคติและกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลเจตคติต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อกรมสามัญศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ให้มีเจตคติที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน
2. ทำให้ได้ข้อมูลกระบวนการบริหาร ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนที่จะนำไปใช้พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
3. ทำให้ได้ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อกรมสามัญศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างเจตคติและกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2545 จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 118 คน จากโรงเรียน จำนวน 118 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2545 จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 91 คน จากโรงเรียน จำนวน 91 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

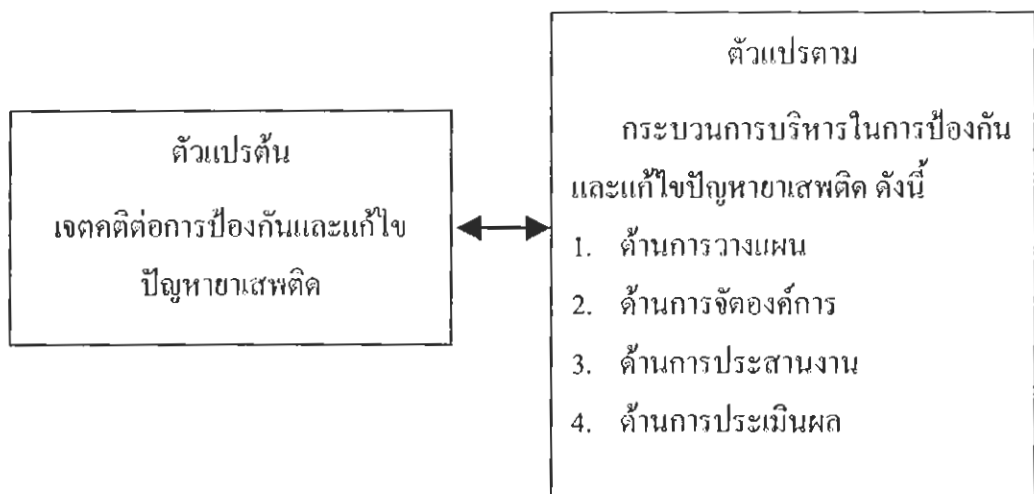
2.1.1 เจตคติต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 กระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีกรอบความคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของคนเราที่มีความคิดเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงออกด้วยการชอบหรือไม่ชอบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นมี ส่วนเกี่ยวข้องกับ เจตคติเป็นสิ่งที่ป็นนามธรรมแต่ก็เป็นสิ่งที่ป็นจริงของบุคคลที่มีเจตคตินั้น ๆ

2. เจตคติการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน และมีความพร้อมที่ประพฤดิหรือปฏิบัติตาม ซึ่งครอบคลุม เนื้อหา คามแนวคิดของกรมสามัญศึกษา จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้และวิชาการ ด้านการ สื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ด้านการจัด บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และด้านการติดตามและประเมินผล

3. การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต หมายถึง การดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหา ษาสุขภาพจิตของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้และวิชาการ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมการป้องกันและ แก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งสรุปเป็นความหมายได้ ดังนี้

ด้านการให้ความรู้และวิชาการ หมายถึง การให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติดแก่ บุคลากรใน โรงเรียน การศึกษาสำรวจสภาพการใช้ยาเสพติดในโรงเรียน การวางแผน การจัดทำ แผน ตลอดจนการจัดทำโครงการป้องกันการ ใช้ยาเสพติดใน โรงเรียน

ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ความรู้ การจัดทำข่าวสาร ประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมการป้องกันการ ใช้ยาเสพติดในโรงเรียน และการประสานสัมพันธ์ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง

ด้านกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต หมายถึง การวางแผนรูปแบบ การจัดทำ โครงการ การจัดบุคลากรรับผิดชอบ และการประสานงานด้านกิจกรรมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนการขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้สะอาด รมรื่น เรียบร้อย สวยงาม จัดสร้างและปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความรู้สึกปลอดภัย และจัดแหล่ง กิจกรรม แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬาใน โรงเรียน

ด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง หมายถึง การดำเนินงานติดตาม นิเทศ การ จัด ทำคู่มือวิธีปฏิบัติงาน การประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนการรายงานผลการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตใน โรงเรียน

4. กระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต หมายถึง กระบวนการดำเนินงานกับคนโดยคนและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบด้านกระบวนการบริหาร จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการประสานงานและด้านการประเมินผล โดยครอบคลุมเนื้อหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดของกรมสามัญศึกษา จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้และวิชาการ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและด้านการ ติดตามและประเมินผล ซึ่งสรุปเป็นความหมายได้ ดังนี้

การวางแผน หมายถึง การกำหนดนโยบาย แนวทาง และวิธีการปฏิบัติงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

การจัดองค์การ หมายถึง วิธีการจัดระบบการทำงานภายในโรงเรียน จัดผู้รับผิดชอบงาน และกำหนดอำนาจหน้าที่ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์

การประสานงาน หมายถึง การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การปฏิบัติงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการรายงานผลว่างานที่ได้ทำไปนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่

5. ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีใด ๆ ก็ตามเมื่อบุคคลใดเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกาย โดยการรับประทาน การสูบ การฉีด การดม หรือวิธีอื่น ติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วจะก่อให้เกิดพิษเรื้อรังผู้เสพมีความต้องการที่จะเสพชาตินั้น ๆ ต่อเนื่องกันไป และมีความต้องการเพิ่มปริมาณของยามากขึ้นทุกขณะ

6. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ภายในจังหวัด 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หรือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ข้อตกลงเบื้องต้น

โรงเรียนมัธยมศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม (ก่อนเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2546) และปัจจุบันโอนมาอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 12)

สมมุติฐานในการวิจัย

เจตคติต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต กับกระบวนการบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต มีความสัมพันธ์กัน